

Täysistunto

Torstai 6.6.2024 klo 16.02—20.59

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi luonnonsuojelulain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 41/2024 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 3/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Edustaja Pitko, olkaa hyvä, esittelypuheenvuoro.

Keskustelu

17.14 **Jenni Pitko vihr** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Esittelen tosiaan ympäristövaliokunnan mietinnön.

Tällä hallituksen esityksellä pannaan luonnonsuojelulain osalta täytäntöön EU:n RED III -direktiivin kansallisen täytäntöönpanon edellyttämät muutokset. Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi neljää luonnonsuojelulain säännöstä direktiivin täytäntöönpanemiseksi. Muutokset koskevat yhden teknisen korjauksen ohella menettelyllistä yhdistämistä, erittäin tärkeän yleisen edun mukaiseksi määrittämistä sekä sitä, milloin rauhoitetun eläinlajin yksilön tappamista tai häiritsemistä ei ole pidettävä tahallisenä.

Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana. Mietintöön on jätetty vihreiden ja vasemmistoliiton vastalause.

Luonnonsuojelulain 35 §:n muutosehdotuksen osalta valiokunta toteaa, että uusiutuvan energian hankkeiden osalta nyt velvoittavaksi ehdotettava yhteisarviointi on jo käytännössä pääsääntö ja ehdotetun muutoksen merkitys siten vähäinen. Koska arvioinnin sisältövaatimuksia ei muuteta, esitys ei vaikuta ympäristövaikutusten ja Natura-vaikutusten arvioinnin laadukkuuteen.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan 39 ja 83 §:iin lisättäväksi uusi 4 momentti, jonka mukaan tiettyjen uusiutuvan energian tuotantolaitosten ja energiansiirron katsotaan olevan erittäin tärkeän yleisen edun mukaisia hankkeita ja palvelevan kansanterveyttä ja turvallisuutta. Uusi momentti tarkoittaa sitä, että uusiutuvan energian hankkeille voidaan myöntää poikkeus luonnonsuojelun lajisuojeluun ja Natura 2000 -verkostoon liittyvistä säännöksistä, mikäli kaikki laissa säädetyt edellytykset poikkeuksen myöntämiselle täyttyvät.

Valiokunta katsoo, että muutokset 39 ja 83 §:iin eivät lievennä poikkeusedellytyksiä nykyisestä siltä osin, että poikkeus edelleen voitaisiin myöntää vain, mikäli ei ole muuta tyydyttävää ratkaisua hankkeen tavoitteen saavuttamiseksi. Lajirauhoituksen osalta poikkeus ei myöskään saa johtaa lajin suojelutilanteen heikkenemiseen. Natura 2000 -verkoston suojelusta poikkeamisen edellytyksenä lisäksi on edelleen, että hankkeen tai suunnitelman

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2024 vp

toteuttamiseen on pakottava syy ja verkoston yhtenäisyydelle aiheutuva haitta on korjattava.

Direktiivi mahdollistaa sen, että erittäin tärkeän yleisen edun mukaisesti määriteltäisiin vain tietyt teknologiat tai hankkeet. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa ehdotettiin, että esimerkiksi vesivoima tulisi rajata soveltamisalan ulkopuolelle. Valiokunnan enemmistö kuitenkin katsoo, ettei rajoituksille ole katsottava olevan tarvetta tai perusteita. Direktiivin täytäntöönpano vaikuttaa käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen osalta vain hyvin rajatusti mahdollisuuksiin poiketa luonnonsuojelulain edellytyksistä uusiutuvan energian hankkeissa. Koska valiokuntakuulemisessa on noussut asiaa koskevaa huolta esiin, valiokunta pitää tärkeänä, että uusien säännösten soveltamista seurataan tarkasti ja soveltamisalan mahdollista rajoittamistarvetta selvitetään, jos edellä kuvattu tilanne muuttuu.

Luonnonsuojelulain 70 §:ssä kielletään rauhoitettujen eläinlajien tahallinen tappaminen tai pyydystäminen ja rauhoitettujen yksilöiden tahallinen häiritseminen erityisesti eläinten lisääntymisaikana, tärkeillä muutonaikaisilla levähdysalueilla tai muutoin niiden elämänsä kannalta tärkeillä paikoilla. Lähtökohtana on ollut, että rauhoitettujen eläinlajien yksilöiden tappaminen ja pyydystäminen on kiellettyä, mutta vain tahallisenä toimintana. Oikeuskäytännössä tahalliseksi on katsottu luvan mukainen toiminta, kuten turpeennosto.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan 70 §:ään uutta 5 momenttia, jonka mukaan uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä annetussa laissa tarkoitetun uusiutuvan energian tuotantolaitoksen rakentamisessa ja käytössä tapahtuvaa rauhoitetun lajin yksilön tappamista tai häiritsemistä ei pidetä tahallisenä, jos rakentamisen ja toiminnan aikana on lieventävin toimenpitein asianmukaisesti pyritty estämään rauhoitettujen lajien kuolema ja niihin kohdistuvat häiriöt.

Valiokunta pitää ymmärrettävänä, että käynnissä oleva teolliseen vallankumoukseen rinnastuva energiamurros hiilineutraaliuden saavuttamiseksi herättää myös huolta uusiutuvan energian hankkeiden, erityisesti tuuli- ja aurinkovoimahankkeiden, mahdollisista kielteisistä vaikutuksista. Valiokunta pitää hallitusohjelman tavoin tärkeänä, että tavoitteena on kannustaa puhtaiden ratkaisujen valitsemiseen, mutta päästöjen rinnalla huomioidaan toiminnan muut ympäristölliset vaikutukset esimerkiksi biodiversiteettiin ja kestäväan kehitykseen. Kansallisen ja alueellisen tason maankäytön suunnittelulla uusiutuva energia-tuotanto olisi tärkeää toteuttaa niin, että myös jännitteet luonnon monimuotoisuuden turvaamisen, uusiutuvan energiatuotannon ja metsäbiotalouden välillä jäävät mahdollisimman vähäisiksi.

Arvoisa puhemies! Valiokunta katsoo, että käsiteltävänä olevalla hallituksen esityksellä pannaan rajatuilta osin täytäntöön pakottavaa EU-lainsäädäntöä, eikä edellä mainittujen yleisten kysymysten käsittely laajemmin ole tässä yhteydessä relevanttia.

Valiokunta ehdottaa yhden lausumaehdotuksen hyväksymistä. Sen mukaan valiokunta edellyttää, että hallitus seuraa lain toimeenpanoa ja arvioi lain toimeenpanon vaikutuksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset valiokunnan puheenjohtajalle esittelystä. — Ja nyt sitten edustaja Kivelä, olkaa hyvä.

17.20 Mai Kivelä vas: Kiitos, arvoisa puhemies! Yksi tämän ajan isoista kysymyksistä on tosiaan se, miten me onnistumme puhdistamaan meidän energiajärjestelmämme päästöttömäksi mutta myös tekemään sen tavalla, jossa ei tingitä luonnonsuojelusta. Eli tämä ekologinen kestävyys siirtymä on samaan aikaan välttämätön, mutta se ei kuitenkaan voi tapah-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2024 vp

tua tavalla, jossa ilmasto- ja luontotavoitteita ei edistetä samanaikaisesti. Syy on tietenkin se, että meillä ei ole varaa huolehtia vain ilmastosta, joka sekin toki on itsessään jo hyvin iso haaste, mutta valitettavasti tämä kestävyyskriisi on niin iso, että myös luontokato ja muut ekologiset tavoitteet pitää ottaa huomioon. Eli tiivistettynä: Vihreän siirtymän nimissä ei saa aiheuttaa merkittävää haittaa luonnolle ja suojelutavoitteille, koska biodiversiteetin suojelu on aivan yhtä merkittävä kysymys kuin ilmastokriisin hillintä. Totta kai kyse on tasapainottelusta, ja tätä me joudumme tekemään. Mutta ongelma on se, että tässä esityksessä sen rajan olisi pitänyt olla tiukempi luonnonsuojelun hyväksi.

Me olemme tosiaan, niin kuin hyvästä esittelystä kuultiin, vihreiden kanssa tähän esittäneet muutoksia valiokunnassa, ja niitä esitämme myös nyt tässä ensimmäisessä käsittelyssä.

Ensinnäkin, kaikki uusiutuva energia ei ole automaattisesti yhtä hyvää tai yhtä lailla yhteisen edun mukaista. Mielestäni, ainakin itselleni, on aivan selvää, että esimerkiksi puun energiakäyttö tai vesivoima aiheuttavat sen verran negatiivisia luontovaikutuksia, että niiden edistäminen tämän kestävyys siirtymän nimissä ei ole perusteltua. Sen takia tässä nämä pykälämuutosesitykset liittyvät juuri siihen, että vesivoima ja puunpolto ja muun biomasan poltto olisi pitänyt jättää pois niiden hankkeiden joukosta, joiden tässä katsotaan olevan tämän yleisen edun mukaisia ja palvelevan kansanterveyttä ja turvallisuutta.

Mutta, puheenjohtaja, tosiaan sovimme, että edustaja Pitko tulee vielä tekemään nämä viralliset esitykset. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Elo.

17.23 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Alkuun kiitos ympäristövaliokunnan puheenjohtaja Jenni Pitkolle valiokunnan mietinnön esittelystä ja tässä edellä myös edustaja Kivelälle hyvästä puheenvuorosta.

Tässä hallituksen esityksessä on tosiaan kyse kestävästä, uusiutuvan energiantuotannon edellytyksistä ja luonnon ja vihreän siirtymän yhteensovittamisesta, ja tässä onnistuminen on meille ihan kohtalonkysymys. Vihreän siirtymän päämäärä on ekologisesti kestävä talous, joka ei perustu luonnonvarojen ylikulutukseen eikä fossiilisiin polttoaineisiin. Ja tosiaan vihreä siirtymä voi olla aidosti vihreä vain silloin, kun sillä ei ole haitallisia vaikutuksia luonnolle. Yksi tärkeä lähtökohta on se, että vihreän siirtymän hankkeet tulisi aina toteuttaa luonnonsuojelualueiden ulkopuolella, ja ylipäänsä kynnyksen luonnon tuhoamiseen tulee kaikissa tapauksissa olla erittäin korkealla. No, sinänsä vihreän siirtymän onnistumisen ja uusien kestävien investointien edellytys on puhtaan energian saatavuus. Siksi uusiutuvan energian hankkeiden vauhdittaminen on sinänsä perusteltua, ja siihen tämä hallituksen esitys osaltaan myös tähtää mutta niin, että tässä ollaan höllentämässä luonnonsuojelun ehtoja.

Kuten tästä mietinnön vastalauseesta käy ilmi ja tässä myöhemmin tulee näitä esityksiä, niin tämä lakiesitys ei tosiaan ole ongelmaton, koska siinä ei huomioida sitä, että uusiutuvan energian muodoissa on myös sellaisia, joilla on vakavia haitallisia vaikutuksia luonnolle. Tässä edellä mainitut vesivoima ja biomassa ovat sellaisia. Aivan liian moni koski on jo Suomessa valjastettu ja näin on tuhottu arvokkaita virtavesiekosysteemejä. Metsät ovat meillä rajallinen luonnonvara, eikä sitä puuta kannata suuressa mittakaavassa haaskata polttoon. Ilmastopaneeli on todennut, että puunpolto ei myöskään ole hiilineutraalia, jo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2024 vp

ten sitä ei voida hiilineutraalina pitää. Samoin tässä on huolestuttavaa tämä uhanalaisten lajien tappamisen ja suojelun kynnyksen laskeminen, jota ei pitäisi tehdä.

Arvoisa puhemies! Tosiaan lähtökohtaisesti uusiutuvan energian hankkeiden vauhdittaminen on kannatettavaa, mutta sitä ei pidä tehdä luonnon ehdoilla. Sen takia itse kannatan näitä vihreiden ja vasemmistoliiton vastalauseeseen liittyviä sekä pykälämuutosesityksiä että sitten näitä lausumaesityksiä. Ne ovat todella tärkeitä. Erittäin tärkeitä on se, että pidetään huolta siitä, että on vahva seuranta ja vaikutusten arviointi.

On todella valitettavaa, että hallituspuolueilla ei ole ollut halua korjata näitä ongelmia valiokunnassa vesivoiman ja biomassan polton osalta.

Ja vielä lopuksi haluan korostaa tässä, että riittävät resurssit sinne valvontaan ja viranhaltijoille ovat aivan olennaisia, että me voidaan tehdä laadukkaita lupia ja laadukasta valvontaa. Ja olen huolissani siitä, että hallitus on leikkaamassa myös ympäristöhallinnosta ja näin heikentämässä edellytyksiä meidän vahvaan ympäristönsuojelun tason ylläpitämiseen, mikä on ollut meille myös valttikortti ja toivottavasti on tulevaisuudessakin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hoskonen.

17.26 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Hieman sarkasmin puolelle menevät nämä vihreiden edustajien puheenvuorot, kun edustaja Kivelä vaatii, että pitää huolehtia, että ympäristö ei pilaannu ja tuotamme puhdasta energiaa, ja vesivoimakin on haitallista. Kun katsoo teidän omaa energiantuotantoanne tässä kaupungissa... Vaikka edustaja Tynkkystä naurattaa tässä vieressä, minä en kyllä nauraisi, jos italialaista myrkkyä poltetaan ilmakehään.

Ja tiedätkö, mitä tällaiset pienhiukkaset tekevät? Luin juuri yhden tieteellisen julkaisun muovin poltosta, ja siellä on niin sanottu lentotuhka, joka on niin vaarallinen aine, että pitää kuulemma betonin kanssa laittaa semmoiseen bunkkeriin se aine, jotta ei vain leviä vahingossakaan luontoon. [Mai Kivelä: Onko se Natura-alueilla?] — Ei, mutta kun te puhutte puhtaasta energiasta, niin te puhutte vain siitä, että saatte maaseudun ihmisten omaisuuden ottaa haltuun tai käyttökieltoon, mikä lienee tässä tavoitteena, mutta samalla pilaatte tämän pääkaupunkiseudun ihmisten ilmat. Ajatelkaa niitä pieniä lapsia, jotka imevät keuhkoon tätä myrkkyä koko ikänsä ja sen arimman ajan. Sen pienen lapsen keuhkot ovat niin herkäät, että sinne ei saa mitään tällaisia aineita työntää. Mutta ihan hymyillen tässä vieressä edustaja Tynkkynen toteaa, että Hoskonen puhuu omiaan.

Minä en tuollaista sallisi. Haluaisitteko omalle takapihalle, arvoiset suomalaiset, semmoisen voimalaitoksen, jonne ajetaan Italiasta oikein likaisilla vanhoilla laivoilla sitä ainetta, joka on sellaista myrkkyä, etten ikinä tulisi hyväksymään omaan kuntaani sellaista? Sitten vielä moititaan ja pilkataan minua, kun minä nostan sen esille. Pidän sitä melko loukkaavana käytöksenä. Onko näille tehty mitään ympäristövaikutusten arvioita, arvoisa edustaja Kivelä? Kertokaapa minulle. Ei varmasti ole tehty mitään arvioita, kun Yleisradion uutisissa, mitkä katsoin uudestaan nauhalta tässä yhtenä iltana, keuhuttiin, miten turvallista tämä on.

Kaverini kävi siinä satamassa, minne nämä moskat tuodaan sieltä Italiasta laivoilla, ja sanoi, että se haju oli sellainen, että ei voinut olla siinä hetkeäkään. Mitä ihmettä tämä tällainen ympäristöpolitiikka on? Edustaja Kivelää naurattaa, mutta sanon teille, että jos asuisin sen voimalaitoksen vieressä, niin kyllä hymy hyytyisi. Toivon teille kaikille hyvää

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2024 vp

terveyttä ja pitkää ikää, ja varsinkin niille pienille lapsille, jotka tätä myrkkyä imevät kehoonsa, että saisivat sen sielun rauhan, että eivät pahasti sairastuisi.

Sitten vielä tästä vihreästä siirtymästä: Nyt kun puhutaan vihreästä siirtymästä näin kauniisti, niin miten te voitte yleensäkin puhua, että vesivoima olisi haitallista tai ei vihreää, puhdasta energiaa? Sen puhtaampaa energiaahan ei ole olemassakaan. Kyllä sotien jälkeen meidän oli pakko rakentaa niitä voimalaitoksia semmoisiin isoihin koskiin, jotta saadaan Suomi nousemaan. Silloin oltiin tilanteessa, jossa maksettiin sotakorvauksia, ja Suomi oli aivan sellaisessa tilanteessa, että ei edes kouluja pystytty rakentamaan, kun ei ollut rahaa. Sillä luotiin Suomeen teollisuus, Outokumpu Oy ja monta muuta, jolla Suomen elintaso nostettiin. Teillä on hieman historian tiedoissakin puutetta. Toivottavasti opiskelette vaikka tänä iltana Suomen historiaa ja teollisuushistoriaa. Katsokaapa vaikka Outokumpu Oy:n tarina.

Rouva puhemies! Lopuksi vielä sen verran, että kun tällaiseen ahdasmielisyyteen ja yksinäisyyteen törmää, jossa ihmisten elämänmahdollisuudet maaseudulla pistetään kyseenalaiseksi, [Puhemies koputtaa] ja sen jälkeen ajattelee, että jos omassa kaupungissani omalla kotiseudullani tehdään tällaista, niin kyllä se minut hiljaiseksi vetää. Jos siitä minua moititaan, niin otan moitteet vastaan, mutta ikinä en tällaista tule hyväksymään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Oras Tynkkynen, vastauspuheenvuoro.

17.29 Oras Tynkkynen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tarkoitukseni ei ollut alkuunkaan osallistua tähän keskusteluun, mutta kun edustaja Hoskonen edellä toistuvasti viittasi nimeeni, niin joudun nyt tähän vähän reagoimaan.

Se, mille hymyilin edustaja Hoskonen puheenvuoron aikana, oli se, että hän puheenvuorossaan viittasi vihreisiin ja sitten katsoi edustaja Kivelää, joka kuuluu tässä eduskunnassa vasemmistoliiton eduskuntaryhmään eikä vihreisiin.

Jätteenpolton päästöjä säännellään, eikä sieltä ole mahdollista tuottaa niitä päästörajoja suurempia määriä hiukkaspäästöjä. Ja kun edustaja Hoskonen puhuu siitä, että täällä me teemme päätöksiä kotiseudullamme, niin tämä keskustelussa oleva voimala sijaitsee Vantaalla, itse asun Tampereella, joten olen vähän väärä henkilö tässä edustaja Hoskonen kritiikin kohteeksi.

Muuten muistuttaisin vain siitä, että nyt keskustelussa on laki luonnonsuojelulain muuttamisesta, joka ei alkuunkaan millään muotoa liity siihen, mitä edustaja Hoskonen tässä juuri edellä puhui.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kivelä, vastauspuheenvuoro.

17.30 Mai Kivelä vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, kiitos! Oikeastaan edustaja Tynkkynen sanoi hyvin pitkälti ne asiat, joita itsekin olisin sanonut alkaen jopa siitä, että itsekin ajattelin, että ehkä tähän debattiin ei välttämättä kannata lähteä, vaikka oma nimi kyllä siinä mainittiin, mutta jos puheenvuoro alkaa siitä, että jopa puolue menee väärin, vaikka mekin olemme monta vuotta samassa valiokunnassa istuneet, niin onhan se hieman erikoista sitten pyytää muita opiskelemaan historiaa, jos täällä menee toisen edustajan puolue sekä kotipaikkakunta sekä tämän esityksen sisältö nyt vähän metsään. Eli olisin näitä ihan samoja asioita kommentoinut, joita edustaja Tynkkynenkin tässä jo toi esille.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ja sitten varsinainen puheenvuoro, edustaja Ohisalo.

17.31 Maria Ohisalo vihr: Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti tästä jätteenpoltosta nyt kuitenkin tähän alkuun, jotta jää pöytäkirjoihin merkinnät.

Totta kai on niin, että jätteenpolttoa pitää pystyä vähentämään ja jäte pitää maailmanlaajuisesti ja Euroopan laajuisesti ja Suomen laajuisesti saada paremmin kiertoon. Tulevaisuudessa täytyy olla vain yksi talous, ja se on kiertotalous. Sitä me vihreät ajamme ja toivomme, että jätteen määrää jatkuvasti eri toimin maailmassa vähennetään.

No, lienee tarpeen myös tähän alkuun kertoa ja puhua yhdessä siitä, että kun me kaikki tiedämme, että vihreä siirtymä tarvitaan, yhteiskunnat pitää pystyä rakentamaan kestävämmälle pohjalle, niin sitä ei voi tehdä hinnalla millä hyvänsä. On selvää, että kun lasketaan päästöjä, myös luontokatoa pitää pystyä torjumaan samaan aikaan. Ja samalla pitää pystyä siirtymään sinne kiertotalouteen, jotta se materia kiertäisi jatkuvasti entistä enemmän ja paremmin. Ja vielä, jotta ei menisi liian helpoksi, täytyy pitää huoli siitä, että ihan jokainen ihminen pysyy mukana tässä muutoksessa. Erityisesti niitä ihmisiä, jotka nyt joutuvat maksamaan enemmän siitä, että tässä siirtymää tapahtuu ja tehdään, pitää pystyä tässä tukemaan.

Nythän tässä esityksessä on kyse väliaikaisen lainsäädännön vakiinnuttamisesta, ja on muistettava, että kun tätä on lähdetty valmistelemaan, niin Eurooppa on ollut valtavassa energiakriisissä ja fossiilienergiasta riippuvainen monin tavoin. Tarvitsemme energiamurrosta, tarvitsemme uusiutuvaa puhdasta energiaa lisää, mutta yhä useampi ihminen ja onneksi myös tutkijat, poliitikot eri puolilta ovat alkaneet herätä siihen, että tämä murros ei voi tapahtua ilman, että huomioimme myös luonnon kantokyvyn ja pidämme huolen siitä, että siirrymme kohti sitä tavoitetta, että luontokato pysäytetään.

Tämähän näkyy monin paikoin erilaisina paikallisina kriiseinä, jotka paikalliset ihmiset myös nostavat hyvin ja tärkeästi esille. Ei voi olla niin, että akkumineraalitehdas tulee ja pilaa Itämeren tai pilaa lähivesistöt. Ei se ole vihreää siirtymää. Ja nythän tässä esityksessä sitten vihreän siirtymän hankkeissa sovellettaisiin aina periaatetta, jonka mukaan voitaisiin poiketa Natura-alueen suojelusta. Tämä tarkoittaisi, että lupa voidaan myöntää, vaikka suunnitelma merkittävästi heikentäisi niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura-verkostoon. Esiitetty menettely, jossa helpotetaan lupien saantia Natura-alueilla ja halutaan yhdistää lupaprosesseja, asettaa paljon painetta lupaviranomaisille. Tähän ei ole tarpeeksi resursseja. Nyt myös status tärkeän yleisen edun hankkeena antaa laajemman oikeuden poiketa uhanalaisten lajien suojelusta.

Ajattelen, että tämä esitys muodostaa nyt tarpeettoman suuria poikkeamia luonnonsuojelulain tarkoituksen eli lajien ja elinympäristöjen suojelun pääperiaatteisiin ja tämä direktiivi olisi pitänyt pystyä toimeenpanemaan kestävämmiin ympäristön, luonnon näkökulmasta. Sen takia tulen myös itse kannattamaan myöhemmin tehtäviä vastalauseita.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Aalto-Setälä.

17.34 Pauli Aalto-Setälä kok: Arvoisa rouva puheenjohtaja! Käsittelimme hyvin huolella tätä esitystä, ja mielestäni puheenjohtaja Pitko esitteli tuossa oikein hyvin.

Tässä on kysymys siitä, että me haluamme tänne lisää vihreän siirtymän hankkeita, ja niitä ei oikeastaan saa, jos me teemme mahdottomaksi tänne tulla ja rakentaa. Samanaikaisesti

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2024 vp

sesti pitää pitää huolta luontoarvoista, niin kuin tässä on moneen kertaan mainittu. Minun näkemykseni mukaan ja kokoomuksen, SDP:n, perussuomalaisten ja keskustan näkemyksen mukaan tämä ei ole ongelmallinen, vaikkakin sitä rajakeskustelua kävimme pitkään, jopa pyysimme ympäristöministeriöltä lisää vastauksia, jotta varmasti ymmärtäisimme sen, missä kohtaa tässä mennään. Energiahankkeet aiheuttavat myös kielteisiä vaikutuksia, ja ne pitää tarkkaan arvioida. Niinpä sovimmekin, että seurataan tätä lain toteutumista jatkossa, ja on kyseessä sitten mikä tahansa uusi investointi, vihreän siirtymän investointi, niin sitä seurataan ja tapauskohtaisesti päätetään ja arvioidaan, mitkä sen luontovaikutukset ovat. Pidän tätä oikein hyvänä esityksenä, ja siksi sen myös sellaisena käsitelimme ja päätimme.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sirén.

17.36 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi neljää luonnonsuojelulain säännöstä, ja kysymyksessä on siis direktiivin toimeenpano. Näihin hallituksen esityksen sisältämiin muutoksiin sisältyy yksi, joka on siis aivan tällainen tekninen korjaus, ja nämä muut liittyvät arviointien yhdistämiseen, siihen, miten määritellään erittäin tärkeä yleinen etu, sekä siihen, milloin rauhoitetun eläinlajin yksilön tappamista tai häiritsemistä ei pidettäisi jatkossa tahallisenä.

Käsittelyn yhteydessä kuultiin laajasti asiantuntijoita, eri tahoja. Kysymys on haastava, mikä näkyy muun muassa siinä, että näissä asiantuntijakuulemisissa osa kannatti ja osa nosti esiin huolia. Merkilläpantavaa oli muun muassa se, että asiantuntijatkin kokivat, että on vaikea saada kokonaiskuvaa, kun tämä sääntely on sen verran pirstaleista. Kysymys on juurikin siitä, millä tavalla onnistumme tasapainoilemaan vihreän siirtymän edistämisen, puhtaan energian lisäämisen kestäväällä tavalla, myös luonto ja luontoarvot huomioiden.

Se on väistämätöntä, että kun me haluamme lisää puhdasta energiantuotantoa, niin kaikella energiantuotannolla, myös sillä uudella puhtaalla energiantuotannolla, on aina väistämättä myös haitallisia vaikutuksia ympäristölle ja luonnolle. Näitä vaikutuksia pyritään ennakoimaan, niitä pyritään rajaamaan ja niitä pyritään minimoimaan. Varmasti kuitenkin olemme yhtä mieltä siitä, että tätä puhdasta energiantuotantoa tarvitaan lisää, ja siihen hyvä lähtökohta on nimenomaan teknologianeutraalius.

Arvoisa puhemies! Yksi näkökulma, jonka haluan nostaa esille, liittyy tähän Natura-arvioinnin ja ympäristövaikutusten arvioinnin yhdistämiseen näissä uusiutuvan energian hankkeissa. Tämä oli yksityiskohta, johon on kiinnitetty huomiota ja joka aiheutti huolta tuossa käsittelyn aikana. Mutta on kuitenkin niin, että jo nyt tämä yhteisarvio on pääsääntöinen käytäntö, eikä tämä hallituksen esityksen mukanaan tuoma muutos muuta nykytilannetta juurikaan. Toisin kuin on epäilty, tällä muutoksella ei myöskään ole vaikutusta siihen, kuinka laadukkaasti tämä arviointi toteutetaan, koska näihin sisältövaatimuksiin ei tule muutoksia. Ne sisältövaatimukset pysyvät samana, vaikka arviointia yhdistetäänkin. On tietenkin tärkeää, välttämätöntä, että joka ikisen hankkeen kohdalla nämä luontovaikutukset arvioidaan huolellisesti erikseen, tapauskohtaisesti, hankekohtaisesti, ja näin aiotaan toimia.

Arvoisa puhemies! Tärkeän asian ja tärkeiden kysymysten äärellä olemme tämän hallituksen esityksen kohdalla. Kysymyksessä on sääntely, joka on varsin monimutkaista ja pirstaleista, siis tämä kokonaiskuva on pirstaleinen, niin kuin asiantuntijatkin ovat todenneet. Tämänkin takia pidän perusteltuna, että valiokunta tähän esitykseen on tehnyt tämän

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2024 vp

lausumaehdotuksen, joka on siis todellakin seurantalausuma, jolla halutaan arvioida tämän lain toimeenpanon vaikutuksia. Tämä on nähdäkseni myös hallitusohjelman mukaista. Hallitusohjelmassa erikseen todetaan, että hallitus on sitoutunut ylläpitämään jatkuvaa tilannekuvaa ja arvioita siitä, millä tavalla tavoitteita edistetään ja ovatko toimet tavoitteiden kannalta oikeita ja riittäviä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen, Krista.

17.41 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Luontokadon torjuminen ja ilmastokriisin torjuminen ovat tietysti ne kaksi kaikkein tärkeintä tehtävää, mitä tässä ajassa on, ja siinä vihreän siirtymän erilaiset ratkaisut ovat tosi tärkeitä. Mutta niin kuin tässä on monessa puheenvuorossa tullut esiin, niin se siirtymähän ei ole vihreä, jos samanaikaisesti, kun toista asiaa edistetään — eli tässä kohtaa puhumme näistä uusiutuvan energian hankkeista — aiheutetaan peruuttamatonta tuhoa luonnolle. Tästä me olemme tietysti keskustelleet jo eilenkin aika paljon täällä tässä salissa, kun käsiteltiin vihreiden välikysymystä, jossa myös vasemmisto ja SDP olivat mukana, ja myös itse asiassa tänään kyselytunnilla liittyen nyt näihin kaivoshankkeisiin.

Täytyy sanoa, että olen kyllä todella hämmästynyt siitä, että meidän ympäristöministerimme näkee, että luonnonsuojelualueet sinänsä ovat sen tyyppisiä — vähän niin kuin reservejä — alueita, joita voi tarvittaessa sitten käyttää parempiin tarkoituksiin, niin kuin vaikka kaivosalueiksi. On hyvä huomata, että tämä lainsäädäntöhän ei koske kaivoksia vaan tämä koskee siis näitä uusiutuvan energian hankkeita. Mutta ajattelen kyllä, että niidenkin osalta on hyvä tehdä tarkkaa harkintaa niiden sijoittamisen osalta, sen osalta, minne niitä sijoitetaan, jotta haitat jäävät mahdollisimman vähäisiksi.

Minusta on hyvä, että tässä lausumaesityksessä on nostettu nämä vesivoimahankkeet ja biomassahankkeet, se, että näiden ei pitäisi kuulua tämän lainsäädännön piiriin. On harmi, että valiokunta ei tässä ollut yksimielinen. Itse pidän tätä tosi tärkeänä lisäyksenä.

Mutta sitten kun me mietitään luontokadon torjumista ja ilmastomuutoksen, ilmastokriisin, ilmaston kuumenemisen ehkäisemistä, niin kyllä se juurisyy siellä on se, että me kulutetaan tämän maapallon luonnonvaroja yli sen, mitä ne uusiutuvat. Sen takia tietysti aina näissä keskusteluissa toivoisin myös sitä vahvaa näkemystä siihen energian säästöön, kiertotalouden edistämiseen. Ei me sillä tavalla tätä asiaa ratkaista, että me vaan energiaa tuotetaan jatkossa päästöttömästi ja kuvitellaan, että jatketaan elämää, kuten ennenkin. Siinä mielessä tässä keskustelussa on hyvä aina tuoda myös tämä energian säästöpuoli esiin.

Mutta mitä tähän esitykseen tulee, niin todellakin meidän pitäisi entistä enemmän kiinnittää huomiota siihen, miten vihreää siirtymää tehdään todellakin aidosti vihreästi. Sen takia tässäkin esityksessä näen, että tämän ei tulisi koskea näitä kaikkia uusiutuvan energian hankkeita ikään kuin automaattisesti, vaan nimenomaan biomassaa ja vesivoimaa tulisi rajata tästä pois.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pitko.

17.44 Jenni Pitko vihr: Arvoisa rouva puhemies! Vihreän siirtymän välttämättömyydestä huolimatta, ja myös juuri sen takia, meidän täytyy olla tarkkoja siitä, miten me sitä edistämme. Me tarvitsemme paljon lisää puhdasta energiaa, mutta on kiistatonta myös, että meidän täytyy saada myös luontokato pysäytettyä ja Suomen luonnon tila kohenemaan. On

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2024 vp

mielestäni viisautta myöntää, että joskus nämä kaksi tavoitetta voivat olla myös ristiriidassa. Tähän hallituksen esitykseen, joka perustuu direktiiviin ja on kansallisesti täytäntöön pantava, sisältyy kuitenkin myös elementtejä, jotka tarpeettomasti uhkaavat heikentää luonnon tilaa uusiutuvan energian nimissä. Siksi jätimme edustaja Kivelän kanssa valio-kunnassa vastalauseen.

Yksi asia on se, että meidän on oltava tarkkoja siitä, minkälaisia vaikutuksia erilaisilla energiatuotannon muodoilla on luontoomme. Tässä valitettavasti puunpoltto ja vesivoima, jotka sinänsä luokitellaan uusiutuvaksi energiaksi, erottuvat voimakkaasti haittojen osalta. Totesin eilen viimeksi tässä salissa, että se, millä tavoin vesivoima ja jokien patoaminen on myllännyt aikanaan meidän virtavesiekosysteemiämme ja hävittänyt vaelluskalakantoja, on yksi suomalaisen historian traumoja luontokansalle. Käyn kotona pohjoisessa toistuvasti keskusteluja siitä, miten vielä pari sukupolvea sitten moneen jokeen nousi lohi, mutta sittemmin se kaikki on menetetty.

Tässä hetkessä kaipaissimme määrätietoisia toimia, joilla vesivoiman haittoja puretaan ja virtavesiä ennallistetaan. Vesivoiman haitat vesiekosysteemeille ovat tiedossa, ja siksi vesivoiman rakentamista ei pidä helpottaa. Sama pätee puun ja muun biomassan polttoon. Metsäluontomme tila on todella hälyttävä. Metsäluontotyypeistä uhanalaisia on 76 prosenttia, metsien lajeista uhanalaisia on joka kolmas, ja tässä keskeinen tekijä on tapamme käyttää metsiä.

Arvoisa puhemies! Toinen tärkeä näkökulma on se, miten uusiutuvan energian sijoittamiseen ylipäänsä täytyy kiinnittää enemmän huomiota. Suomen kokoisessa maassa uusiutuvankin energian kohdalla lähtökohta täytyy ehdottomasti olla se, että energiaratkaisuja ei sijoiteta herkkään luontoon. Tässä on oltava johdonmukainen. Meillä kyllä riittää tilaa, ja siksi asioita täytyy tarkastella koko valtakunnan tasolla, jotta hankkeet voidaan mahdollisimman hyvin sijoittaa haittoja minimoivalla tavalla. Tässä tietenkin maankäyttö, kaavoitus, alueidenkäytön suunnittelu ovat keskiössä, eikä sinänsä tällä hallituksen esityksellä siihen vaikuteta, mutta se liippaa läheltä, sillä hallitsematon maankäyttö johtaa tämänkaltaisen lain turmiollisiin lopputulemiin.

Tässä tärkeää on huomioida kokonaisuuden vaikutus elinympäristöjen eheyteen. Luonnonsuojelualueiden ulkopuolellakin meillä täytyy olla riittävän hyvät ja eheät elinympäristöt niille lajeille, jotka sellaisia tarvitsevat. Siksi tarvitaan valtakunnallista seuranta, jonka avulla voidaan varmistaa se, ettei elinympäristöjen haitallista pirstoutumista tapahdu ja että meillä on esimerkiksi riittävät ekologiset käytävät. Tulenkin seuraavassa käsittelyssä tekemään tähän liittyvän lausumaehdotuksen.

Arvoisa puhemies! Mikäli vihreän siirtymän nimissä aiheutetaan vahinkoa luonnolle eikä tuota vahinkoa pystytään minimoimaan, me olemme pulassa. Tämä on lyhytnäköistä. Siksi nykyisen ehdotetun lain täytyisi sisältää vielä tiukempia rajoituksia ja reunaehtoja, ja ne ovat tämän direktiivin kansallisessa toimeenpanossa mahdollisia tehdä.

Arvoisa puhemies! Teenkin nyt vastalauseen mukaiset pykälämuutosehdotukset. Ehdotan, että 39 §:ään lisätään loppuun lause ”poislukien puun ja muun biomassan poltto sekä vesivoima” ja 83 §:ään lisätään loppuun lause ”poislukien puun ja muun biomassan poltto sekä vesivoima”.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kivelä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2024 vp

17.49 **Mai Kivelä vas:** Arvoisa puhemies! Täällä nostettiin esille, että me emme saa tehdä vihreää siirtymää mahdottomaksi. Itse en kyllä yhtään ajattele, että tässä meidän vastaesityksessä olisi kyse jotenkin siitä, että tehdään vihreä siirtymä mahdottomaksi, kun jo lähtökohtaisesti tämä koko esitys koskee luonnonsuojelulain muutoksia ja näitä arvokkaita luontoalueita, joissa joka tapauksessa meillä on jo nyt jonkun verran näitä lukkoja ennen kuin tällainen poikkeaminen olisi mahdollista. Niin kuin tässä valiokunnan mietinnössä tulee esille, niin eihän tässä nyt viimeisen parin vuoden aikanakaan tällaisia hakemuksia ole tehty yhtäkään kappaletta, että tästä Natura-verkoston suojelusta poikettaisiin, joten se iso kuva vihreästä siirtymästä ei kyllä tällä esityksellä ja näillä muutoksilla, mitä me ajamme, tulisi mahdottomaksi. Mutta, totta kai, kun tehdään lainsäädäntöä ja poikkeamia, niin kyse on aina merkittävistä mahdollisuuksista sille, että avataan jotain suojelua. Sen takia tässä on ollut tärkeää olla tosi tarkkana.

Niin kuin kuultiin, tässähän on kyse hyvin pitkälti siitä, että laitetaan tätä RED kolmosta eli tätä uusiutuvan energian direktiiviä kansalliseen täytäntöönpanoon, joten osittain tässä myös liikkumatilaa ei ole, mutta se ei kuitenkaan tarkoita sitä, että me emme olisi voineet harkita juuri näitä kysymyksiä, joihin tämä meidän vastalause puuttuu. Siitä me myös valiokunnassa kuulumme, että on aivan mahdollista kansallisesti rajata tätä, mitkä hankkeet tämän yleisen edun piiriin kuuluisivat. Niin kuin edustaja Pitko tässä esitti, niin näistä 39 ja 83 §:istä olisi perusteltua jättää vesivoima ja puun ja muun biomassan poltto näiden hankkeiden ulkopuolelle. Eli siis kannatan edustaja Pitkon tekemiä pykälämuutosehdotuksia.

Sanon vielä toiseksi uhanalaisten lajien suojeluun liittyen, että mietin jopa, tulisiko 70 §:ään ehdotettu uusi 5 momentti poistaa kokonaan, mutta koska sitä ei missään asiantuntijalausunnoissa esitetty — toki sitä pidettiin osittain ongelmallisena — emme nyt tehneet siitä esitystä vaan lausuman, jota käsitellään seuraavassa käsittelyssä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen, Krista.

17.52 **Krista Mikkonen vihr:** Arvoisa puhemies! Näiden vihreän siirtymän hankkeiden osaltahan usein puhutaan siitä, että meidän luvituksen pitäisi olla sujuvaa ja esteitä pitäisi poistaa, jotta investointeja tänne saamme. Kun tässäkin keskustelussa tätäkin kulmaa tähän tuotiin esille, niin on hyvä muistaa, että luvituksen osaltahan kaikkein oleellisin on se, että siihen on riittävästi resursseja: että meillä on niitä viranhaltijoita, jotka voivat sitä luvitusta tehdä.

Tästä viime kaudella tehtiin selvitystäkin, miten luvitusta voidaan saada nopeamaksi. Pullonkaulat ovat nimenomaan siinä, että meillä ei ole riittävästi luvituksen käsittelijöitä. Tämä on se paras keino vauhdittaa näitä luvituksia. Tietysti meidän täytyy myös varmistaa, että luvitus on laadukasta jatkossakin, ja siinä niitä resursseja tarvitaan samalla tavalla kuin tietysti tarvitaan sitten myös valvontaan. Ja olen kyllä tosi huolissani siitä, että nyt tämä hallitus on hyvin merkittävästi leikkaamassa julkisesta hallinnosta, ja se tulee kylä sitten osumaan myös tähän luvitusasiaan.

Silloin kun me itse laitamme tiukat reunaehdot siihen, miten varmistetaan, että erilaiset investoinnit eivät aiheuta luontohaittaa eivätkä vesistöhaittaa kohtuuttomasti, niin se on paras tae sille, että nämä hankkeet todellakin ovat aidosti vihreän siirtymän hankkeita. Ja se on tietysti paras tae sille, että me voidaan pitää huolta meidän suomalaisesta luonnosta, pitää huolta luonnon monimuotoisuudesta ja varmistaa, että samanaikaisesti kun haluamme

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2024 vp

uusiutuvaa energiaa ja haluamme eroon fossiilisista, niin emme tee sitä niin, että samanaikaisesti aiheutamme sitten muita haittoja.

Mutta todella investointien vauhdittamisen osalta luvituskysymys on ennen kaikkea resurssikysymys, ja tämän toivoisin hallituksenkin ymmärtävän. Nyt se, että julkiseen hallintoon tehdään niin rajuja leikkauksia, valitettavasti voi johtaa siihen, että luvitus entisestään hidastuu. Luvitusta ei missään nimessä saa ruveta heikentämään, niitä ehtoja, vaan nimenomaan panostaa resursseihin, jotta prosessit ovat riittävän nopeita.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kivelä.

17.54 **Mai Kivelä vas:** Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti: Edellinen puheenvuoro edustaja Mikkoselta oli oikein hyvä, ja jaan sen. Lisäisin sen verran, että me olemme käsitelleet valtiokunnan avoimissa kuulemisissa tätä asiaa esimerkiksi vihreän siirtymän vesistöhankeista, ja sielläkin tämä luvitusasia on noussut esille. On tullut jo esille, että jo nyt meillä on tilanne, jossa näitä vihreän siirtymän hankkeita kaatuu oikeuskäsittelyssä, ja yksi syy tälle on se, että vanhat hankkeet, jotka esimerkiksi liittyvät vaikka metsäteollisuuteen tai muuhun, tuottavat sen verran paljon päästöjä, että sitten tavallaan tilaa näille uusille puhtaammille hankkeille ei ole. Mielestäni tämä on sellainen kysymys, että me ei olla käsitelty tätä poliittisesti hirveästi, että olisiko esimerkiksi syytä uudelleen tarkastella niitä vanhoja olemassa olevia lupia, jotka ovat tavallaan saaneet sellaisen hyödyn siitä, että ne ovat olleet siellä ensimmäisenä aiheuttamassa vaikka sitä vesistöhaittaa.

Tämä on minun mielestäni aika iso kysymys, jos meillä on tavallaan vanhaa saastuttavaa teollisuutta, joka nyt siis faktuaalisesti sitten estää tätä vihreää siirtymää, koska ei tavallaan enää ole yhtään tilaa tuottaa lisäkuormitusta sinne. Halusin tämän lisätä vielä tähän edelliseen hyvään puheenvuoroon. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.